

Oude akkerbouwtal Groningen te boek

Törf noar t veen sturen, als alternatief gezegd voor water naar de zee dragen. De sikkel in t zoad zetten, om uit te drukken dat je aan de slag gaat. En als de akkerbouwer zegt dat hai van gaffel ien greep vaalt, gaat het van kwaad tot erger. Groninger akkerbouwers hadden veel van dergelijke aan hun werk en leven gerelateerde uitdrukkingen. Ze zijn grotendeels verdwenen, maar Dirk van der Heide heeft ze weer uit de vergetelheid gehaald.

In het boek "De taal van de Oude akkerbouw" geeft auteur Dirk van der Heide, beheerder van de Museumboerderij bij de Borg Verhildersum in Leens, een beeld van vooral de Groningse akkerbouw in voorbije eeuwen. De taal is daarin zijn leidraad, zoals dat ook eerder het geval was bij boeken van Van der Heide over onder andere de veeteelt. Aan de hand van oude uitdrukkingen en zegswijzen gaat hij in op het veen, de

korenoogst, de koolzaadoogst, het dorsen, de vlasteelt, de beurs en de beurtschippers.

Het veen, omdat de vervening ook bedoeld was om landbouwgrond te creëren. De korenoogst waarbij grote koppels mensen op het platteland aan de slag waren. De koolzaadoogst die door sommigen vooral gezien werd als een groot feest waar de jeneverfles zo vaak rondging dat menige vrouw haar man 's avonds laat onbekwaam thuis afgeleverd kreeg. Het dorsen met al zijn technieken van dorsstok tot dorsmachine. Het ooit volop geteelde vlas dat 's winters in de schuren verwerkt werd. De beurs waar boeren en commissionairs hun zaken deden, en de schippers die alles vervoerden.

Om nog eens een paar gezegden te noemen. Hai is aan 't kooldörsken, dat letterlijk betekent dat hij koolzaad dorst, maar met de betekenis

dat er flink geld wordt verdiend. Zai het t kamnet op de rug; ze heeft he kabinet (kast) op de rug, ofwel ze is behangen met dure sierraden. Hou dunner de kovvie hou langer de stoppels wees op het effect van secundaire arbeidsvoorwaarden voor de ingehuurde werklui. Ook de arbo speelde vroeger al. Van iemand die veel hoestte werd gezegd dat „hai it mesien in de borst het”. Met andere woorden dat hij bij een dorsploeg met een dorsmachine werkte en dat het stof dat daar bij vrijkwam effect op de luchtwegen had.

Ook gaat Van der Heide in op een groot aantal uitdrukkingen die direct slaan op gewas, teelt of werktuigen zonder figuurlijke betekenis. Al met al geeft hij een aardige schets van het werk vroeger bij de Groninger akkerbouwer.

Het boek "De Taal van de Oude Akkerbouw" is uitgegeven door Profiel Uitgeverij in Bedum.

1987 2000-10-10 14-1-03